

Innspill fra gruppearbeid i felles møte for kommunestyrene i Kongsvingerregionen 27.05.21

Eidskog, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal og Åsnes kommune avholdt felles møte 27.05.21. Det var to gruppearbeid.

Innspillene fra gruppediskusjonene er samlet her. Innleggene er ikke redigert, men noen er splittet for å tilpasses de ulike overskriftene.

Med bakgrunn i Victor Normans foredrag:

Gruppeoppgave 1

- ***Hva betyr denne kunnskapen for Kongsvingerregionen?***
- ***Hva betyr dette for politikktutforming i Kongsvingerregionen?***
- ***Har dere andre refleksjoner***

Samarbeid

Strukturelle grep kan føles urettferdig, og være vanskelig å akseptere for innbyggere. For å gi best mulig tjenester må vi allikevel ta grep. Å kommunisere dette oppleves vanskelig.

Victor Norman gir oss gode og nye tanker om et regionalt bilde som gir oss nye utfordringer for fremtiden. Bekrefter behovet for å være fremoverlent og offensiv ift til å gjøre Kongsvingerregionen ytterligere attraktiv, og markedsføre oss som en god region å bosette seg i.

Interkommunalt samarbeid er en viktig faktor for å lykkes, da alle kommuner ikke kan gjøre lat, eller konkurrere om de samme ressurser/kompetanse.

Viktig at Kongsvingerregionen samles om felles strategier og budskap. Samtidig må den enkelte kommune arbeide med sine særpreg. Viktig at kommunene satser på egne sentrum, og en ser at det kan få konsekvenser for f.eks. skolestruktur i kommunen, men at det kan være nødvendig å tenke framover på denne måten.

Ref. Normanns poeng med å ikke vektlegge kommunegrenser. Det er viktig å unngå at «intern» konkurranse i regionen blir hemmende for helheten. Tett samarbeid og raushet overfor hverandre er en slags kjerneverdi

Vi må ta med oss at unge kvinner er viktige å bevare, samt at eldre er en viktig ressurs. Vi må akseptere Kongsvinger som sentrum i regionen. Tredelingen by/tettsted/grend må aksepteres.

Utdanning

Distriktshøgskoler er viktig. Spre utdanningen ut fra storbyene. Stor tro på høgskole i Kongsvinger.

Solør VGS må satses på. Viktig for vår region. Vi må få flere bedrifter hit til distriktet innenfor de feltene vi er gode på, skog og jordbruk. Vi savner at det ikke satses mer på skog og jordbruk i regionen.

Et av innleggene gikk på at forgubbingen er kanskje større enn vi tror, mange ungdommer har bostedsadresse her, men går på skole/bor andre steder. Vi mener det er viktig med nye arbeidsplasser og at utdanningsnivået heves. Viktig med kultur for høyere utdanning. Viktig med nettverk for unge folk som kommer hit enda viktigere når man sitter på hjemmekontor. Unge og innvandrergupper må integreres. Må føle tilhørighet, tas imot og aksepteres. Her er nettverk og muligens mentorordninger stikkord.

Svært viktig at skoler og barnehager er gode, dette er nødvendig for å tiltrekke seg innbyggere. Dette er også nødvendig for å kunne få flere arbeidsplasser og risikovillig kapital ut i distriktskommunene.

Viktig med gode barnehager og skoler – sentralisering med nedlegging av skoler og barnehager i grendene bør unngås.

Vi bør satse på desentralisert høyere utdanning.

Bolyst

Bolyst - hva er det?

- Tilrettelegge for gode boliger av ulike typer
- Rask saksbehandlingstid byggesak osv
- Ferdigregulerte tomter og tilrettelegge for at folk kan bo der de ønsker
- Leie før eie
- Tenke mer samarbeid i regionen også på boligmarkedet
- Tenke helhet når det gjelder mulighet for bolig og arbeid
- Skole- og barnehage tilbud og struktur
- Løpende barnehageopptak

- Fiber/bredbånd
- Fritids- og kulturtilbud
- Økonomiske incentiver rettet direkte mot gruppen vi ønsker

Behov for utleieboliger, slik at yngre etablerere kan prøve ut distriktslivet. Fritidstilbudene er også viktige, kanskje er det litt for lite tilpasset ungdom. Må også tenke på helheten, slik at det er mulig å tiltrekke seg både gutter og jenter.

Bolyst er altså viktig, men alt henger sammen med alt. Vi må utvikle og markedsføre særpregene våre. Beliggenheten vår er bra. Bør styrke kollektiv- og transportløsninger, se mulighetene i hjemmekontorer, fritidstilbudet, markedsføringen (folk må bli kjent med regionen, og også aktivt bruke merkevare som Finnskogen).

Attraktive botilbud, kulturtilbud, fleksible barnehagetilbud. Jobbe sammen som region for å løse utfordringer og oppgaver. Utfordring å snu tanken om at vi skal ha færre senter. Utfordringer å skape mangfold i arbeidsmarked. spesielt med tanke på det Norman sa om å få tak i ressurssterke damer, ta høyde for at flere skifter jobb i løpet av arbeidslivet enn tidligere. Tenke flere tanker samtidig. Kunne bosette seg både i kommunesentrum og mer landlig. Grundervirksomhet. Viktig med fiber, nett slik at man blir mindre avhengig av å bo der man jobber.

Videre utvikling i Kongsvinger regionen. Vi må ha mer fokus på bolyst gjennom både odel og få frem de vakre omgivelsene. Ha mer fokus på attraktivt arbeidsliv. Vi må ha mer mangfold av arbeidstyper. Vi må ha finne gode løsninger for hjemmekontor for eks kontorlandskap. Vi må få bedre samarbeid på tvers av kommunene og få frem styrkene til de ulike kommunene. Vi må gjøre hverandre gode. Vi må snakke hverandre opp og få frem de gode tilbudene vi har for videre utdanning og utdanning for eks høyskolen i Kongsvinger. Vi må bli mer fleksible ang boliger. Bruke mer frivillige og få de på lag med oss

Vi ønsker ikke å bli et nytt Jessheim. Men det er noe å ta tak i med tettstedsutvikling på f.eks. Skarnes. Vi må jobbe i fellesskap og bygge identitet. Viktig å jobbe framover og samle oss om det positive vi har. Gjelder hele regionen. Mange unge flytter også tilbake. Men vi må jobbe med omdømmebygging. Ungdommen har ikke spesielt fokus på demografi :) Det er en vanskelig øvelse å gjøre seg attraktive. Folk kjenner seg godt igjen i utfordringene som beskrives. Stadig færre yrkesaktive innbyggere. Flere eldre. En utfordring vi står opppe i hver dag. Viktig at vi står sammen som en region.

Ensidig fokus på befolkningsvekst er uheldig – viktigst med bolyst; det vil skape gode liv – og dessuten på sikt sikre at befolkningen opprettholdes.

Mange vil ønske å bo et sted pga spesifikke kvaliteter eller interesser. Vi må synliggjøre hva som er spesielt ved vårt distrikt.

Et av særtrekkene med vårt distrikt er nærhet til Oslo og Gardermoen, men med svært gode muligheter for bla. jakt, fiske og friluftsliv – og med generelt god plass. Dette kan rekruttere flere unge som ønsker en interessant jobb, men også å bo med god plass rundt seg.

Vi må ha oversikt over hva ungdommen er interessert i og ønsker seg – spør ungdommen selv.

Mange unge fra sentrale strøk kan ønske seg trygge oppvekstvilkår for barn, god plass, og gjerne bo på småbruk. Andre kommuner har hatt prosjekter med å identifisere ubebodde småbruk og få omløp på disse – dette kan være et aktuelt tiltak også i vårt område. Kan tiltrekke seg unge uten tidligere knytning til distriktet.

Hjemmekontor blir mer vanlig i fremtiden. Muligheten for kontorfellesskap for de som jobber mye hjemme kan være positivt, både med tanke på sosialt liv, ønske om å bo her i distriktet, innovasjon og samarbeid. Det kan gjøre det mer attraktivt med arbeidsgiver fra Oslo-området, men med bosted her i regionen.

Viktig å bygge ut bredbåndstilgangen.

Hjemmekontor åpner for mange nye muligheter.

Samtidig et budskap om å tenke utvikling av et sentrum som forutsetning for god bolyst, både i kommune og i region.

Samferdsel. Legge til rette for pendlere. Aktivt arbeidsmarked og bolyst må gå hand i hånd. Vi må legge til rette for utbygging av attraktive eneboliger. Utdanningsmuligheter er avgjørende. Off. kommunikasjon er viktig.

Det bygges og flyttes, men det er stort sett de eldre som flytter fra grender til sentrum. Det medfører at hus i grendene blir stående ledige, og det må rekrutteres til disse husa.

Ta tak i potensiale pandemien har gitt oss. Det bør være gode muligheter for oss i distriktene nå å bygge et momentum med langvarig effekt.

Utredninger og referater må ikke bli liggende i en skuff.

God økonomistyring er også et viktig grunnprinsipp for å være attraktive som bosted

Arbeidsmarked

Innbyggerne i regionen må også ta et ansvar selv for å skape arbeidsplasser og et godt liv.

Utfordring med at mange av dagens jobbmuligheter er innenfor det offentlige, samt at det private næringslivet er mer interessant for menn. Fokus på flere interessante jobber for kvinner.

Ung inkludering

Gruppeoppgave 2:

Kongsvingerregionen har lyktes i mange samarbeidsprosjekter. Hva mener din gruppe er den viktigste årsaken til at disse prosjektene ble vellykkede?

Ung involvering er et prosjekt som dekker hele Kongsvingerregionen. Kommunene må jobbe sammen for å nå målene i prosjektet. Dette er av stor betydning for menneskene det gjelder, næringslivet i regionen og kommunenes økonomi.

- ***Hvordan kan man dra nytte arbeidet i tidligere prosjekter i dette arbeidet?***
- ***Hva er din gruppes anbefaling ift forankring og formidling fra arbeidet?***
- ***Hva mener din gruppe er det viktigste kommunene/kommunestyrene bidrar med i arbeidet?***

Veldig betydningsfullt prosjekt for hele regionen og hver enkelt kommune. Viktig å skape engasjement og forventninger til prosjektet, som øker bidragene inn underveis, og bidrar til forankring når god praksis skal institusjonaliseres i den enkelte kommune og i regionale løsninger.

Viktig å tenke helhet, barnehagen ble nevnt, å få ungdom tidlig inn i jobb kan være veldig virkningsfullt. Kongsvinger nevner god erfaring med sommerjobb. Grue nevner god erfaring med aktiv inkludering inn i ordinært arbeid.

Gruppen snakket også en del om barnevernet, og behov for helhetlig, tverrfaglig tidlig innsats for å hindre utenforskap.

Viktig å ha med seg inkluderingsperspektivet for nyinnflyttede spesielt, videre i prosjektarbeidet.

Konkret henvendelse til kommunene om å melde inn tiltak som er gjort tidligere, både med positive og mindre positive resultater.

Viktig med bred involvering og formidling av resultatene (ikke bare NAV)

Bred samhandling og felles innsats – ikke sitte på hver sin tue

Få spredd kunnskapen om resultatene av prosjektet på en god måte slik at det ikke blir liggende i et dokument i en skuff

Det er mye penger å tjene på å få folk i arbeid. Så det er veldig viktig for oss å ha et slikt prosjekt. Det er viktig at kommunene legger til rette for fritidsaktiviteter utenom «vanlige» aktiviteter. Veldig positivt at vi nå skal se på det positive som gjør at folk lykkes og kan lære av det. Man bør fokusere på å bidra til å støtte opp hele familien. Slik at man kan unngå psykesyke ungdom.

Bruke tidligere erfaringer og slutte med det som ikke har fungert. Utnytte frivilligheten for å hjelpe til å bygge nettverk. Vise at man bryr seg. Der man kan lykkes og mestre. Fare ved slike prosjekt er at det blir veldig nav-styrt. Derfor flott at man har samarbeid med videregående skole. Hvor synlig er dette prosjektet for de unge? - kommunisere prosjektet mot målgruppa. Samarbeid med helt fra helsestasjon-barnehage. Dedikerte ansatte. Som politikere må vi få små drypp om utviklingen av prosjektet. OG vi må høre fra ungdommen selv. Ungdom burde være med i prosjektet. "De som har skoa på"

Kulturen i Kongsvingerregionen har bidratt til et bedre samarbeid. Viktig at den enkelte person får si noe om sin arbeidsevne – viktig at det er individer og at det er forskjell på personer som har samme diagnoser.

De store prosjektene er det snakket mye om i dag. Samfunnet for øvrig snakker om lavterskel tilbud innenfor jobb. Hvilke tilbud er det til de som ikke ønsker å gå på skole. Viktig at det er noen tanker om tilbud på de som «faller utenom».

Tar tid å få hjelp innenfor psykisk helse og nav – det er særlig viktig at unge slipper å vente så de ikke «gir opp».

Viktigheten av å få ungdom til å fullføre videregående. Det må starte allerede i barnehagen. Er en forventning i samfunnet som gjør det viktig med at det fullføres.

Skolene våre blir bedre – ca. 90% av elevene i regionen fullfører nå videregående skole. Da øker mulighetene for jobb og ytterligere utdanning. Viktig at det er like viktig med yrkesutdanning som akademisk.

En i gruppa med erfaring fra videregående skole forteller om YFF-elever som ikke gidder å møte opp på tildelt jobb hos næringsdrivende i fbm yrkespraksis. Gruppa mener at ungdom tidligere i skoleløpet

må bli vant til å møte endringer og få ansvar. Spesielt de svakeste av de svake barn/unge trenger sammensatt bistand (mange med psykiske lidelser). Lykkes vi her blir det en vinn-vinn for alle.

Muligheten for å bruke de eldre (pensjonister) til aktivisering, opplæring, praktisk og sosial trening etc. overfor barn/unge må jo være en verdifull ressurs.

Her er uante muligheter/potensiale, og det er spørsmål hvordan løse dette i praksis og hvilke insitamenter (gjerne fra sentralt hold) kan tilføres.

Hvordan kan man dra nytte arbeidet i tidligere prosjekter i dette arbeidet?

Vi må unne naboen at vi gjør det bra. Og at ordførerne er positive til dette, betyr mye. Vi trenger mere fakta på det vi har lykkes med, er det bedre en før? Det er lettere og samarbeide nå med digitale verktøy. Det er generelt bedre holdninger ang. samarbeid mellom parten og de tte har smittet over på folket. Vi må fortsette med å framsnakke hverandres kommuner, også vi som «vanlige» folkevalgte. Det er viktig med og ha næringstomtene klare slik at vi tilrettelegger for økt næringsvekst.

Regionen har lagt igjen sitt «ego» - tenker mer fellesskap og konkurrere ikke innad lengre, men mot andre. Det som er viktig er å bringe virksomhet til regionen. Det er bredden som gir oss gode.

Tidligere har det vært sagt at Kongsvinger har vært seg selv nærmest – hva tenker en om dette nå? Er Kongsvinger nå en mer drivkraft i regionen - enighet om at det Kongsvinger tar/har en viktig rolle i samarbeidet.

Fra ungdommen – vurdere at Kongsvinger ikke er en by- det er Hamar som er det. Mer aktuelt å flytte til Hamar enn Kongsvinger(regionen)

Utdanning og kompetanse er viktig. Opplæring på alle nivå, tilpasset den enkelte. Fange opp de som står i fare for å ramle ut. Dialog mellom næringslivet og utdanningene. Tilpasset utdanning og opplæring. Utdanning som er tilpasset næringslivets behov

Vi vil følge prosjektet nøye. Dette er viktig arbeid. Vi trenger ressurser i regionen. Henter erfaringer fra andre. God kobling med andre tilsvarende prosjekter. Samhandling og metode. De ulike fagområdene må snakke sammen – samhandle! Noen er bedre på (og trenger) praktisk opplæring, ikke bare teori. Bedre samarbeid mellom grunnskole og VGS. Kommune/Fylke. Samfunnet kan ikke bare glemme de unge som har blitt uføre

Vi gjør en erkjennelse av behov for å samarbeide på områder det vil koste mer eller ikke har egen kompetanse til å løse konkrete oppgaver/tjenester alene. 1+1=3 (merverdi). Anerkjenn kommunene som likeverdige parter. Grappa snakke også en del om barnevernet og behov for helhetlig, tverrfaglig tidlig innsats for å hindre utenforskap.

Viktig å ha med seg inkluderingsperspektivet for nyinnflyttede spesielt, videre i prosjektarbeidet.

Bygge på tidligere arbeider/prosjekter og de gode samarbeidsrelasjoner. Vi står i samme båt alle: utfordringene er like for alle kommuner i regionen. Dette er derfor en utfordring som vi finner svar på gjennom felles innsats om felles mål.

Viktigste årsaken til vellykkede prosjekter er at vi alle ønsker det samme, og vi alle ønsker hverandres beste, da dette også kan prege kommunene i resten av regionen. Vi må se på tiltak som er blitt gjort tidligere for å se hva vi kan gjøre annerledes og hva vi kan gjøre bedre.

Det er viktig at vi gjør hverandre gode og deler erfaringer. Det er også viktig at vi både stiller krav til prosjekter som «ung involvering», samtidig som vi også setter krav til de unge.

Viktig med bred involvering og vurdere å sende lærlinger på kryss og tvers av kommuner mtp praktisk arbeid.

Benytte oss av bønder og skogeiere som kan ta imot lærlinger.

Pressen må formidle «ung involvering» som noe positivt dersom vi skal få forankret det. Vi må også få forankret det i foreldregenerasjonen. Alle vet at vi jobber med dette – og vi ser det som noe positivt- får vi flere ungdommen ut i arbeid får vi mer penger til den eldre.

Grappa tror «Klosser», inkl. «7 sterke», har hatt positiv betydning, samt det at næringsliv, politikere/adm., utdanningsinstitusjoner m.fl. har gått sammen om et felles mål og jobbet langsiktig.

Hva er din gruppes anbefaling ift forankring og formidling fra arbeidet?

Må få oppdatert status på prosjektet.

Utnytte prosjektstrukturen og at rådmennene og de faglige ressurser i prosjektet er formidlere av det løpende arbeid og fremdrift i egne kommuner – både ift administrativ som politisk ledelse. Prosjektet rapporterer skriftlig ved jevne mellomrom/behov. Aktiv og god informasjon til næringsliv/bedrifter (som kan informere internt på egnet måte til ansatte). Sikre at alle innbyggere i kommunene blir oppdatert om fremdrift og funn/resultater.

Informasjon om prosjektet viktig, både til politisk og administrativt nivå i kommunene. Ønskelig at kunnskap som framgår i prosjektet underveis blir delt, og at en kobler dette inn i kommunenes pågående budsjettprosesser, planarbeid osv.

Viktig å være mer synlige for ungdommen og gjør seg mer attraktiv. Viktig at det er samarbeid og samtaler mellom kommunene. Vi må tenke på å bidra i det lokale for å være synlige og støtte opp om det som skjer i regionen. Det er mange som lykkes med tiltak og da må det støttes opp, eks. Odal rockeklubb.

Hva mener din gruppe er det viktigste kommunene/kommunestyrene bidrar med i arbeidet?

Viktig at kommunestyrene setter dette på dagsorden og prioriterer dette arbeidet. Etterspør status!

Ofte går sosialhjelpsutgiftene opp. Ikke bare se på utgiftssiden, men gjøre noe med problemet slik at de brukerne som kan, kommer seg videre

Fremsnakker prosjektet. Tverrpolitisk enighet om at vi vil dette prosjektet. Sikre bred informasjon til alle faglige interne fagområder og politiske partier. Jobbe tverrfaglig – Ikke definere dette som et NAV-prosjekt.

Støtte opp om blant annet høgskolestiftelsen.

Viktig at det er samarbeid og samtaler mellom kommunene.

Vi må tenke på å bidra i det lokale for å være synlige og støtte opp om det som skjer i regionen.

Kommunen må bidra med: Sikre finansiering og videreføre evt utvidelse av prosjektet ved behov. Tørre å vedta tiltak som følge av prosjektets resultater/kunnskap. Hyppige tilbakemeldinger om resultater om prosjektet. Samspill mellom lokalt næringsliv er viktig for å ha mulige praksisarbeidsplasser. Veldig bra at forskning er koblet på - gir mer troverdighet. Kst må sikre god overføring i valgperioder- nye kst får eierforhold til prosjektet. Politikere heier på at kommunene deltar i samspillet. Kst kan etterspørre resultater, samhandling.

Tillegg spørsmål 1 Har arenaer for at kommunepolitikere på tvers av kommunene samhandler. Skape god samhandling ved å bli kjent på tvers.